

אם כן, מאי קא משמע לן "לא תקחו כופר לנפש רוצח"? לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר, אבל אתה לוקח כופר לראשי איברים.

ופרכינן: ואכתי מבעי ליה [עדיין צריכים אנו את הפסוק] דקאמר רחמנא: לא תשקול ממון מן הרוצח, ותפטריה מן המיתה, והיות שעיקר המקרא חידוש הוא, מנין לנו ללמוד ממנו עוד דין שאינו מפורש בו!?

ומשנינן: אם לא בא הכתוב אלא ללמדינו דין זה, אם כן לכתוב רחמנא רק "לא תקחו כופר לאשר הוא רשע למות".

"לנפש רוצח" שהוסיף הכתוב למה לי!?

אלא שמע מינה נמי מהאי קרא: לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר, אבל אתה לוקח כופר לראשי איברים שאינן חוזרין. שהיות ואינם "נפש", יכול אתה לקחת עליהם "כופר".

ותמהינן: וכי מאחר דכתיב "לא תקחו כופר" ולמדנו מכך שחובל משלם ממון. "גזירה שוה" של "מכה — מכה" למה לי!?(31)

אמרי [תירצו] בני הישיבה: אי מהאי קרא

לדחות את הלימוד מהגזירה שוה "הכאה" — "הכאה", הרי הוא אומר: "לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת" — לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר, אבל אתה לוקח כופר לראשי איברים שאינן חוזרין.

ופרכינן: וכי האי קרא ד"לא תקחו כופר לנפש רוצח", למעוטי ראשי איברים הוא דאתא, וללמד שעל חבלה לוקחים "כופר" שהוא תשלום ממון.

הרי האי קרא מבעי ליה דאמר רחמנא: אם באותה שעה שהרג את האדם והתחייב מיתה הזיק גם את ממונו, (29) לא תעביד ביה תרתי [אל תענישנו שני עונשים] דהיינו: לא תשקול [תגבה] מיניה ממון על הנזק ותקטליה על רציחתו.

כלומר: הרי מקרא זה בא ללמדינו שאינו נהרג ומשלם ממון, ואיך אפשר ללמוד גם לענין חיוב תשלומי ממון בחבלה!?

ומשנינן: האי — דין זה, שאינו נהרג ומשלם, מקרא ד"כדי רשעתו נפקא רשעה אחת [עונש אחד] אתה מחייבו, ואי אתה מחייבו שתי רשעיות [שני עונשים] — מיתה וממון. (30)

30. לאו דוקא מקרא ד"כדי רשעתו" נפקא, דהא האי קרא מיירי לענין מלקות וממון, ואנן במיתה וממון עסקינן; ועיקר הילפותא הוא מקרא ד"ולא יהיה אסון ענוש יענש" — הא יהיה אסון לא יענש — על פי תוספות כתובות לז א ד"ה חדא.

31. משמע, דמ"גזירה שוה" ילפינן, דאי

אלא בחבלה, דהחובל באביו ובאמו יומת [ראה לעיל הערה 20], ומאי קאמרינן אין דנין גיזקין ממיתה!?

ואולי כאן הכוונה על משפט החובל, דנידון או בממון או בנתינת מום, דתרווייהו נקראין נזק, מה שאין כן החובל באביו, דמשפטו משפט מות — רש"ש.

29. על פי תוספות לעיל כו א ד"ה עליו.